

Filmová výchova v ČR 2015

Publikace kanceláře Kreativní Evropa/MEDIA v oblasti
Práce s publikem

Kreativní
Evropa
MEDIA

Text: Pavel Bednařík

Redakce: Pavlína Kalandrová

Korektury: Vladka Chytilová, Magdalena Selingerová

Sazba, grafická úprava: Zora Mazáčová

Fotografie: Národní filmový archiv, Centrum dokumentárního filmu, Jeden svět na školách, Marta Portales Oliva

Náklad: 300

Červen 2015

Publikaci vydala Kancelář Kreativní Evropa - MEDIA.

Publikace je neprodejná.

Úvodem

V roce 2014 iniciovala Kancelář Kreativní Evropa – MEDIA v České republice vznik vůbec první přehledové publikace, která si kladla za cíl zmapovat jednotlivé iniciativy a aktivity v oblasti filmové/audiovizuální (a také mediální) výchovy v Čechách. Brožura vznikla při příležitosti Mezinárodního filmového festivalu ve Zlíně a měla sloužit jako informační základ k diskusi o distribuci filmů pro děti a mládež.

Ambice přímo ovlivnit a podnítit tvorbu profesionálních celovečerních filmů pro děti a mládež nebyla a nemohla být naplněna – filmové-výchovné a osvětové aktivity nemohou sloužit jako měřítko úspěšnosti národní filmové produkce pro jakékoliv publikum. Její vydání však alespoň podnítilo diskusi o stavu péče o nejmladší diváky českých a evropských filmů, která je stejně důležitá, jako samotná jejich výroba.

Za uplynulé dva roky se odehrála řada podstatných změn, které mohou v budoucnu ovlivnit filmovou kulturu a výchovu diváků na českých školách a v kinech. Stejně tak se po mnoha letech obnovila činnost dosud nesourodých skupin filmových expertů, distributorů, jednotlivých iniciativ a učitelů základních a středních škol. Pod kuratelou Národního filmového archivu vzniklo zatím neoficiální oddělení práce s filmem, byl spuštěn informační portál www.filmvychova.cz, byl iniciován vznik otevřené pracovní skupiny pro filmovou/audiovizuální výchovu a v neposlední řadě byl ustaven samostatný okruh podpory nově etablovaného Státního fondu kinematografie podporující právě projekty a aktivity v oblasti filmové výchovy.

Přestože se může nezaujatému pozorovateli zdát, že se řada věcí změnila k lepšímu a ledy se hnuly, čeká ještě všechny, kteří se filmové/audiovizuální výchově věnují nebo hodlají věnovat, ještě spousta intenzivní a systematické práce, než budeme moci prohlásit naše publikum za „filmově gramotné“.

Druhé vydání publikace by právě pro tyto účely mohlo poukázat na vývoj v čase a nabídnout reflexi proměn zatím stále nestabilního prostředí. V novém vydání jsme se rozhodli pro uplatnění několika důležitých změn: místo katalogového řazení jednotlivých organizací, iniciativ a projektů uvádíme obsáhlejší text o stavu filmové výchovy v Čechách propojený s celoevropským kontextem a na závěr přidáváme aktuální adresář kontaktů na organizace a jejich zástupce.

Pevně věříme a doufáme, že pro vás bude brožura užitečným a inspirativním přehledem a vodítkem pro další a zevrubnější práci při prosazování filmové výchovy ve Vašem kině, ve škole, na univerzitě nebo v komunitě.

Pavel Bednařík, Pavlína Kalandrová

Evropský rozměr

Zaměření na budoucí filmové publikum je jednou ze stěžejních oblastí zájmu institucí Evropské komise a orgánů Evropské unie v audiovizuálním sektoru. Osvěta u mladého publika je hlavní prioritou rozvoje financování a jedna z hlavních ambicí udržitelnosti filmové kultury a filmového průmyslu Evropské unie. Prosazují ji jak filmovi profesionálové, tak jednotlivé instituce a orgány zřízené Evropskou komisí (např. Kreativní Evropa).

Přesto jsou snahy o propojení filmového průmyslu a filmové výchovy či vzdělávání stále minoritou a můžeme mluvit zatím spíše o potenciálu, který bude možno v budoucnu naplnit, než o skutečně propracované a systematicky rozvíjené oblasti. V roce 2011 Evropská komise iniciovala vznik dosud největší studie mapující stav filmové gramotnosti v Evropě. Výsledkem této celoevropské studie a práce týmu lidí a organizací pod vedením British Film Institute byla zpráva Screen Literacy Report, jejíž součástí byla srovnávací studie a příkladové studie z jednotlivých zemí EU. Materiál byl publikován v roce 2012 a je ke stažení na stránkách www.mediadescz.eu.

Cílem této dosud nekomplexnější srovnávací studie bylo vytvořit přehled o stavu v jednotlivých zemích, kde byly průřezově zmapovány oblasti kurikulárních dokumentů, formálního i neformálního vzdělávání, činnosti neziskových organizací, ale také platná legislativa a výzkum věnovaný filmové gramotnosti v EU. Tento materiál ovšem rychle zastarává a v návaznosti na jednorázový hloubkový průzkum nebyl iniciován průběžný monitoring existujících a vyvíjejících se aktivit.

Výsledkem studie bylo čtrnáct doporučení Evropské komisi (viz. příloha). Tím prvním a nejdůležitějším bylo **navrhnout evropský model filmové výchovy, zahrnující vzdvižení filmu jako umělecké formy, kritického porozumění, přístupu k národnímu dědictví, světové kinematografii i populární filmové kultuře a dovednosti kreativní filmové tvorby.**

V návaznosti na toto přijaté doporučení pokračovala skupina nazvaná Film Literacy Advisory Group (soustředěná kolem edukačního oddělení British Film Institute) v přípravě modelu filmové výchovy, který byl navržen v průběhu třech pracovních setkání v letech 2014-2015 a byl veřejně představen 19. června 2015 v pařížské Cinemathèque française za účasti zástupců skupiny a reprezentantů Evropské komise.

Tento model filmové výchovy definuje celkový rámec filmově-výchovných aktivit a také šest oblastí platných pro obecný výchovně-vzdělávací proces:

- Pochopení výjimečnosti a specifčnosti filmu
- Porozumění, že film je vytvářen a konzumován jak kolektivně a společně, tak individuálně a osobitě
- Osobní zainteresování ve filmu z perspektivy kritické, estetické, emocionální, kulturní a tvůrčí
- Průběžné zpřístupňování širokého spektra filmů a filmových forem
- Rozvíjení povědomí o společenském a historickém kontextu filmu
- Schopnost reflektovat různé způsoby vnímání, objevování a učení se o filmu

Představený model filmové výchovy není a ani nemůže být závazným a návodným dokumentem jak pracovat v oblasti filmové výchovy. Jedná se o otevřený rámec sloužící k popsání standardů, kterých by mělo být dosaženo při snahách o zapojení filmové výchovy do školních i volnočasových programů. Teprve z těchto standardů mají vyplývat konkrétní učební postupy a metodiky práce s filmem a vytváření výukových materiálů.

Model filmové výchovy navržený evropskou pracovní skupinou je nezbytným základem rozvoje celého oboru a účast zástupců 27 organizací z většiny evropských zemí je zárukou, že připravený dokument reaguje na praxi filmové-výchovných iniciativ a institucí a zobecňuje principy a zkušenosti, které jsou uplatňovány na národních úrovních již řadu let.

Filmová výchova v ČR 2014/2015

Přestože má Česká republika bohatou a dlouhou tradici filmové kultury a osvěty v kinematografické oblasti, snahy o systematický přístup k filmové výchově doposud vždy tvořily pouze krátkodobé etapy v jejím vývoji. Poslední etapa se datuje od roku 2010, kdy byl definitivně schválen doplňující obor Filmová/Audiovizuální výchova na základních a středních školách. Díky této změně je možné na školách předmět učit jako nepovinně volitelný a filmová výchova se tak dostává do školních vzdělávacích programů.

Samotnému zavádění filmové výchovy do škol však tato legislativní změna příliš nedopomohla. Předmět nepatří mezi povinné, neexistují k němu propedeutické, didaktické a metodické materiály ani speciální učební pomůcky. Učitelé se obávají předmět zavést s ohledem na nedostatek zkušeností se samotnou látkou. Panují také nejistoty ohledně právních norem v oblasti autorského práva. Dalším úskalím je chybějící metodická podpora a poradenství, které by mohlo rozhodnutí učitelů a ředitelů škol věnovat se filmové výchově pozitivně ovlivnit.

Krátkodobá snaha o systematický přístup a otevření komunikace mezi Ministerstvem kultury a Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy proběhla v roce 2011, kdy zástupci MKČR iniciovali vznik mezíresortní pracovní skupiny pro filmovou výchovu. Činnost této skupiny však měla jen krátké trvání a nestihla důsledně definovat ani cíle své činnosti a pracovní náplň. V roce 2014 na tyto snahy navazuje pracovní skupina zřízená Národním filmovým archivem, která spojuje aktéry v oblasti filmové výchovy, shromažďuje informace o jejich činnosti a plánuje možnosti dalšího rozvoje.

Financování

Výrazná změna v roce 2014, která bezprostředně ovlivnila rozvoj aktivit filmové výchovy v ČR, byla legislativní proměna Státního fondu kinematografie. Zákon přijatý v prosinci 2013 změnil status a podmínky fungování této instituce a připravil tak půdu pro transparentnější, systematictější a efektivnější financování různých úrovní filmového průmyslu a filmové kultury včetně filmové výchovy. V roce 2014 vypsal Státní fond kinematografie první výzvu, která byla zaměřena na oblast filmové výchovy. Finanční prostředky jsou v jednotlivých okruzích výzev určeny výhradně projektům v těchto okruzích vypsáným a organizace tak poprvé získávají samostatný zdroj financování dle platných podmínek.

V první výzvě roku 2014 se přihlásilo šest subjektů, celková výše podpory dosáhla 1 mil. Kč. Maximální výši podpory získala Aeroškola (332 000,-), mezi ostatní žadatele patřil Národní filmový archiv, Free Cinema o.p.s., Muzeum Karla Zemana, Animánie a Liberecká sportovní a tělovýchovná organizace (která dotaci nezískala). V roce 2015 byla alokována částka 2,5 mil. Kč a přihlásilo se celkem 8 subjektů (částka nebyla vyčerpána). Mezi nové žadatele patří Jeden svět na školách, Doc Alliance Academy nebo Fresh Films. Dalším zdrojem financování v českém prostředí je program podpory odboru Média a audiovizu Ministerstva kultury ČR (oblast je nazývána „Výchova dětí k mediální gramotnosti“, Částka rozdělovaná v roce 2014 činila 1 645 000,-).

Dlouhodobějším a výraznějším zdrojem podpory jsou evropské fondy, konkrétně program Kreativní Evropa - MEDIA. Schválená koncepce na roky 2014-2020 počítá se stabilní podporou projektům zaměřeným na práci s publikem. Tato kapitola podpory zahrnuje práci s publikem a filmovou výchovu. V roce 2014 byly za Českou republiku podány tři žádosti, z toho dvě úspěšně: DocAir získal podporu na projekt **Doc Alliance Academy** (filmová výchova) a **Kinedok** Institutu dokumentárního filmu práce s publikem).

Skutečnost, že byl v prvním roce z Kreativní Evropy podpořen relativně malý počet projektů práce s publikem a filmové výchovy, celkem 16, odpovídá záměru programu financovat větší mezinárodní aktivity s významným dopadem pro celou oblast. Předpokládá se tedy vysoká míra koordinace s účastí nejméně 3 zemí se 3 různými jazyky, zaměření na publikum těchto zemí, na evropský film a inovativní charakter projektů.

Kromě samostatného programu Kreativní Evropa vzniklo i několik projektů, které byly podpořeny z jiných mezinárodních rozvojových programů, například z Visegrad Fund. Z jeho zdrojů byl například financován program Animation Now! Filмотеky Sleskej v Katowicích, jehož náplní byly výměnné workshopy animace mezi českými, polskými, slovenskými a maďarskými partnery a zpřístupnění, případně digitalizace pásem klasických animovaných filmů pro děti a mládež z uvedených zemí. Informace o pásmu české animace naleznete na stránkách www.nfa.cz.

Animace jako cesta ke kreativitě

Nedostatek systematické podpory Filmové/Audiovizuální výchovy v ČR má za následek nesoustavnou aktivitu a rozvoj projektů či iniciativ, které se předmětu věnují. Často se jedná o mimoškolní aktivity nebo spolupráci se spřízněnými školami a převládá intuitivní dramaturgie a metodické plánování v závislosti na grantech. Přesto můžeme zaznamenat pokrok zejména v oblasti animačních dílen pro základní a střední školy, školky a další zájmové skupiny.

Mezi neúspěšnějšími reprezentanty, kteří se rozvoji technik a metodiky animačních dílen věnují dlouhodobě, patří pražská **Aeroškola**, plzeňská **Animánie** a sdružení **Ultrafun**.

Aeroškola navázaná na pražská kina Aero, Oko a Světozor si kvůli značně omezenému zázemí zařídila v roce 2014 samostatný prostor na pražském Žižkově, který vybavila speciálně pro potřeby animačních workshopů, a může se věnovat přípravám a realizaci intenzivněji a s větším dopadem na cílovou skupinu.

Animánie úspěšně pokračuje ve svém konceptu podpory tvůrčí činnosti dětí a mládeže skrz Základní umělecké školy (ZUŠ), které díky své husté síti a tradici uměleckého vzdělávání skrývají velký potenciál. Organizátoři rozdělují svou uměleckou tvorbu a výchovu mládeže do dvou ročních cyklů, které vrcholí celostátním kolem soutěže filmových děl dětí ze ZUŠ, nazvaných Jarní sklizeň a Podzimní sklizeň. Obě akce mají také pestrý doprovodný a odborný program, který je řadí mezi regionální kulturní události s národním přesahem a dopadem.

Spolek **Ultrafun** organizuje školní animační programy a workshopy pro školy, ale i pro širokou veřejnost a spolupracuje také na animačních programech na jednorázových akcích. Pravidelně spolupracuje na animačních programech v interaktivním Muzeu Karla Zemana v Praze.

Rozvoj filmové výchovy přes praktickou zkušenost s animovanou tvorbou má řadu předností – děti a mládež se mohou seznámit s odvětvím, které je, vzhledem k historickým úspěchům, řazeno mezi stěžejní artikly českého umění. Animace také pomáhá rozvíjet abstraktní uvažování dětí a jejich analytické schopnosti v tvůrčím procesu. Problematickým rozměrem je nejednotný přístup k pedagogickým základům výchovně-vzdělávacího procesu, v němž se projevuje rozmanité zázemí jednotlivých pedagogů a lektorů, kteří dílny vedou. Přesto patří uvedené organizace mezi ty s největšími zkušenostmi a možnostmi rozvoje právě s ohledem na výrazný zájem o animovanou tvorbu, ale i na fungující síť základních uměleckých škol a uměleckého vzdělávání obecně.

www.aeroskola.cz

www.animanie.cz

www.ultrafun.eu

Film jako médium

Filmová výchova bývá ve světovém kontextu pojmána především jako oblast zaměřující se na recepci, kulturní kontext a praktickou tvorbu filmových děl. Realita vzdělávacího systému v Čechách a historická zkušenost však poukazuje na skutečnost, že film bývá často využíván jako učební pomůcka v jiných předmětech na základních a středních školách.

Právě s ohledem na tuto zkušenost se v Čechách rozvinul nejúspěšnější projekt, který se zaměřuje na historické, občanské a etické souvislosti (zejména) dokumentárních filmů – Jeden svět na školách. Projekt JSNS tak zahrnuje nejen rozvinutou metodiku práce s filmy ve výuce, ale také bohatý katalog filmů dostupný online, pedagogické příručky a pracovní listy a disponuje rozsáhlou sítí pedagogů a studentů, kteří se do projektu zapojili.¹

Stejně jako je **Jeden svět na školách** rozvinutou odnoží lidskoprávního festivalu Jeden svět, jsou filmově-výchovné aktivity a materiály inovativního přístupu k dějepisu dílčím projektem badatelské instituce **Ústavu pro studium totalitních režimů**. V roce 2015 představil ÚSTR komplexní projekt Dějepis pro 21. století, který atraktivní formou a s použitím dobových dokumentů i hraných filmů představuje etapy historického vývoje československých dějin.

Zvolené příklady úspěšných projektů realizovaných na středních školách slouží jako ilustrace výchovy filmem (či za pomoci filmu). Nejsou ovšem v globálním kontextu samotnou filmovou výchovou. Jejich propracovaná metodika a vědomé, kritické využití filmových děl i ukázek je však důležitou součástí proměny přístupu ke školní výuce s výrazným podílem audiovizuálních prvků.

www.jsns.cz

www.dejepis21.cz

¹ V roce 2014 bylo do projektu Jeden svět na školách zapojeno více než 3 000 škol z celé České republiky.

Národní filmový archiv

Významnou roli v koncepčním přístupu a zavádění podpůrných opatření hrají ve většině zemí státní instituce, zejména příspěvkové organizace jednotlivých ministerstev nebo instituce akademické. V Čechách se ani po několika pokusech nezdařilo navázat bilaterální, vyváženou a perspektivní spolupráci Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR a Ministerstva kultury ČR. Ty mají ve všech zemích s rozvinutou filmovou výchovou tuto oblast na starosti. V českém prostředí je jedinou institucí, jež má filmovou výchovu uvedenu ve svém statutu, Národní filmový archiv. Příspěvková organizace Ministerstva kultury ČR je sice především institucí paměťovou, přesto je jako jediná schopna zajistit potřebné personální, finanční i materiální zdroje pro rozvoj filmové výchovy u nás.²

Rok 2014 znamenal výrazný zlom v přístupu k Filmové/Audiovizuální výchově v NFA – pod vedením Terezy Dvořákové, ředitelky Sekce neaudiovizuálních sbírek a výzkumu, se zformovala iniciativa zástupců NFA, externích odborníků a spolupracovníků, kteří začali rozvíjet aktivity filmové výchovy a zaměřili se jak na aktivity obecného charakteru, tak na ryze praktické programy, soustředěné především do „archivního“ kina Ponrepo.

Filmově-výchovné aktivity kina Ponrepo jsou zaměřeny na různé cílové skupiny – děti (Ponrepo dětem, Lunapark filmových vynálezů), studenty středních škol (Filmový kurz, Principy pohyblivého obrazu), ale také na učitele a lektory (kurz pro pedagogy). Národní filmový archiv se v roce 2015 zaměřil také na odbornou veřejnost, pro kterou zřídil portál o filmové výchově (www.filmvychova.cz) a připravil několik profesních setkání. Filmově-výchovné aktivity NFA jsou realizovány spolu se sdružením Free Cinema o. p. s. a jsou sdruženy do programu nazvaného "Co je to film?"

Kromě činnosti pracovní skupiny uspořádal NFA také v lednu 2015 mezinárodní konferenci „Filmová výchova pro 21. století“, které se zúčastnili odborníci ze dvou desítek evropských zemí. Proběhla i menší odborná setkání a semináře. Vedle profesních aktivit se NFA zaměřuje na zpracování metodik filmové výchovy pro školy a jako jediná instituce monitoruje také filmově-výchovné aktivity v zahraničí.³

² Statut Národního filmového archivu upravuje zřizovací listina vydaná 14. 3. 2013, které výslovně uvádí jako jednu z oblastí činnosti „vzdělávací a osvětová činnost, zejména formou pořádání odborných kurzů, školení, tvůrčích dílen a jiných odborných akcí včetně lektorské činnosti určených pro filmové profesionály i laiky a provádění dalších aktivit na poli filmové/audiovizuální výchovy a jejího zavádění do škol.“

³ Webové stránky www.filmvychova.cz nabízejí kromě novinek, článků a rozhovoru také aktualizovaný přehled organizací a projektů, které se věnují filmově-výchovným a osvětovým aktivitám. Dále poskytuje právní poradenství, příklady dobré praxe ze zahraničí, odborný slovník pojmů nebo komentovaný přehled zahraniční literatury.

Regionální centra

Roku 2014 se začala formovat idea vzniku regionálních center, které by realizovaly individuální aktivity pro oblast filmové výchovy, ale také poskytovaly metodickou pomoc a sloužily jako centra kontaktní a informační. Bez ohledu na centrální plán a zřízení vznikla v průběhu jediného roku dvě centra, jejichž důležitou součástí je i práce s publikem a metodická filmově-výchovná činnost.

V říjnu 2014 bylo otevřeno **Centrum dokumentárního filmu** v Jihlavě, které sídlí v rekonstruovaném kině Dukla a vzniklo jako iniciativa Mezinárodního festivalu dokumentárního filmu v Jihlavě. Centrum nabízí bohatou knihovnu a videotéku, funguje jako badatelské centrum pro dokumentární film, realizuje také kurzy zaměřené na dokumentární tvorbu a související oblasti pro střední školy v kraji Vysočina.

Ostravský filmový hub a artkino **Cineport** vznikly jako filmové centrum, které je součástí kulturní platformy v bývalém dolu Hlubina v Dolní oblasti Vítkovic. V květnu 2015 bylo centrum pod hlavičkou Provoz Hlubina otevřeno pro veřejnost a ve svém programu kombinuje projekce, přednášky, co-working, stáže a dílny pro filmové profesionály, studenty středních škol a učitele. Slouží také jako přirozené konzultační centrum pro filmovou výchovu na severní Moravě.

Příznakem nově vzniklých center je širší tematický a programový záběr, vícezdrojové financování a napojení na kulturní kontext daného regionu. Dá se očekávat, že s ohledem na tendenci k decentralizaci a podpoře cestovního ruchu v regionech bude podobných center přibývat a v budoucnu mohou vytvořit funkční síť poskytující zázemí pro rozvoj Filmové/Audiovizuální výchovy na školách.

www.c-d-f.cz

<http://provoz.net/program/kino/>

www.facebook.com/cineportova

Pracovní skupina pro filmovou výchovu

Z iniciativy Národního filmového archivu vznikla v roce 2014 iniciativa směřující k obnovení činnosti pracovní skupiny pro filmovou výchovu. Ačkoliv se nejedná o oficiální orgán, pracovní skupina pořádá pravidelná setkání, která jsou zaměřena na řešení a diskutování konkrétních problémů souvisejících se zaváděním Filmové/Audiovizuální výchovy na českých školách. První iniciační setkání a seminář proběhly v rámci festivalu Podzimní sklizeň v Plzni v listopadu 2014.

Dvoudenní seminář byl zaměřen na tři okruhy problémů: financování, metodiku a propagaci. Mezi účastníky byli přítomni zástupci Národního filmového archivu, Animánie, Aeroškoly, Kreativní Evropy a Státního fondu kinematografie. Další setkání proběhla v lednu a květnu 2015. Toho se účastnili jak zástupci institucí (Fakulta sociálních věd UK, Národní ústav pedagogický), tak učitelé věnující se filmové výchově a akademičtí pracovníci.

Pracovní skupina pro filmovou výchovu je otevřeným orgánem a diskusní platformou, která má za cíl propojovat jednotlivé aktéry na poli filmové výchovy a osvěty, ale také definování a řešení konkrétních problémů při prosazování tohoto oboru na školách i v mimoškolních aktivitách a činnostech.

www.filmvychova.cz

Média a propagace

Z diskusí o filmové výchově a podmínkách jejího rozvoje v Čechách často vyplývá důležitý fakt – filmová výchova není prioritou vzdělávacího systému. Nestala se tématem celospolečenské diskuze a většinou, mnohdy ani odborná pedagogická veřejnost si s ní „neví rady“. Zásadním faktorem, který má vliv na podporu filmové výchovy a možnosti jejího prosazení, je propagace a mediální lobby. V řadě zemí Evropské unie se jedná o závažné politické téma (zejména ve spojitosti s reformami uměleckého vzdělávání a mediální gramotnosti), které je většinou prosazováno konkrétními institucemi nebo zájmovými skupinami.

V českém prostředí byly jednotlivé skupiny, organizace a instituce roztržité a nejednotné, není proto jednoduché najít společnou řeč a vytvořit akční plán, který by popsal společný postup v naplnění jasně stanovených cílů. Za účelem jednoduchého přehledu, oborové reflexe a vzájemné informovanosti byl spuštěn web www.filmvychova.cz. Ten je dnes jediným aktualizovaným zdrojem informací o dění na poli filmové výchovy u nás.⁴

Kromě sporadických textů zástupců jednotlivých iniciativ⁵ není filmová ani mediální výchova součástí záběru odborné žurnalistiky ani v oblasti filmu, ani pedagogiky. Slabá propagace a obhajoba filmové výchovy jako důležité součásti formálního i neformálního vzdělávání je bezesporu jednou z hlavních nedostatků současné situace.

⁴ Součástí informačních kanálů je také profil Filmová/Audiovizuální výchova na sociální síti Facebook: <https://www.facebook.com/filmvychova>.

⁵ Příkladem mohou být příspěvky experta na vzdělávání Tomáše Feřtku na EDUin: <http://fertek-blog.eduin.cz/2015/05/25/filmova-gramotnost-neusilujme-o-audiovizualni-vychovu-na-skolach/> nebo lektorů Filipa Kršiaka a Jany Königsmarkové: <http://filmovavychova.blogspot.cz/2014/04/filmova-vychova-uvod-k-dejepis.html>

Závěr

V letech 2014 a 2015 došlo k důležitým posunům v proměně strnulého a nejistého prostředí filmové výchovy směrem k naplnění příležitostí, které tato oblast dozajista má. Mezi nejdůležitější změny patří zejména prosazení filmové výchovy do okruhů podpory Státního fondu kinematografie a finanční podpora jednotlivým projektům. Pro lepší informovanost a prostupnost jednotlivých iniciativ a projektů slouží nově spuštěné webové stránky www.filmvychova.cz a lepší komunikaci může zajistit i pracovní skupina pro filmovou výchovu.

Stojí však před námi řada klíčových úkolů a úskalí, kterým bude potřeba věnovat maximální pozornost. Do dnešního dne se například prosazování Filmové/Audiovizuální výchovy nevěnuje „oficiálně“ žádná instituce, která by měla tuto oblast jako hlavní náplň své činnosti. Vzdělávání pedagogů, podpora a iniciace studentů tak spočívá většinou na dílčích projektech a aktivitách, které nemají celostátní záběr.

Mezi hlavní priority, které si vytkli členové pracovní skupiny, tak patří hlavně založení oborové organizace učitelů věnujících se filmové, audiovizuální (případně i mediální) výchově, zajištění dostupnosti filmů (a filmových ukázek) pro potřeby použití ve výuce, zpracování ucelených a erudovaných metodických materiálů a zpracování komplexní didaktiky oboru.

Výrazný posun se také musí odehrát v oblasti propagace a osvěty přístupu k národnímu filmovému dědictví, autorskoprávní problematice a komplexního pojetí filmové výchovy jako součásti kulturního rozhledu mladých lidí, ale také jako součásti programů celoživotního vzdělávání. Skvělým vodítkem pro obhajobu Filmové/Audiovizuální výchovy na školách i v agendě ministerstev může být aktuálně zveřejněný model filmové výchovy v Evropě (Framework for Film Education in Europe), který je oficiálním dokumentem Evropské komise v oblasti audiovizive.

Možným prvním krokem, od kterého by bylo možné rozvinout jakoukoliv další podporu Filmové/Audiovizuální výchovy v ČR, by mohlo být také zpracování průzkumu aktuální situace filmové výchovy na školách. Jakmile bude zřejmé, kde a v jakém rozsahu se filmové výchově věnují a jaké potřeby učitelé a instituce mají, je možné připravit adekvátní strategii, která pomůže rozšířit filmovou výchovu do škol.

Příloha – Přehled doporučení Evropské komisi (EC)

1/ EC by měla vytvořit model filmové výchovy v Evropě, včetně hodnocení filmu jako umělecké formy, kritického porozumění, přístupu k národnímu dědictví, světovému a populárnímu filmu a tvořivých dovedností. Zároveň doporučujeme Evropské komisi přijmout revidovanou definici filmové výchovy navrženou v této zprávě:

„Je to úroveň porozumění filmu, schopnost vědomého a zvědavého výběru filmových děl, kompetence ke kritickému sledování a analýze jejich obsahu, kinematografických kvalit a technických aspektů; a schopnost zacházet s jeho jazykem a technickými prostředky při tvorbě pohyblivých obrazů.“

2/ EC by měla podnítit činnost pracovní skupiny pro filmovou výchovu (Film Literacy Advisory Group, FLAG), aby navrhla takový model a aby byla poradním orgánem v dalších krocích jednotlivých doporučení.

3/ Nalezli jsme řadu hodnotných strategických přístupů a nástrojů, které by mohli zástupci jednotlivých zemí zdárně využívat, těžit z nich a přiučit se jim. Navrhujeme zřízení samostatného fondu, který pomáhá národním agenturám a organizacím přijmout strategie z jiných zemí a teritorií a podporovat profesionální rozvoj klíčových pracovníků, jejich setkávání a další vzdělávání.

4/ Členské státy by se měly utvrdit v tom, že klíčové programy a předměty mediální výchovy (s výraznou složkou filmové výchovy) jsou uplatňovány na základních a středních školách; a také by měly zajišťovat přehledy a statistiky zavádění volitelného předmětu filmová výchova a mapovat vývoj v této oblasti.

5/ EC by měla zajistit poradenství pro efektivní zapojování filmu do národních kurikulů a vznik pedagogických a didaktických postupů, které dopomohou k zapojení do výuky mateřského jazyka, umění nebo nových médií/ICT.

6/ EC by měla zvážit rámce podpory pro nové členské státy založené na příkladech úspěšných evropských vzdělatelů v oblasti neformálního vzdělávání.

7/ Členské státy by měly propagovat partnerství napříč sektory průmyslu, vzdělávání, národních institucí a orgánů státní správy. Tato partnerství by měla hledat způsoby, jak garantovat prospěch pro filmovou výchovu z jakékoliv investice veřejných peněz do filmových produkcí. Podpora by měla zahrnovat zajištění materiálů obohacujících výuku, konkrétně přístup k produkčním materiálům, zapojení filmařů do vzdělávacích akcí, snížení poplatků za vzdělávací projekce apod.

8/ EC by měla vytvořit směrnice pro využití materiálů z národních a regionálních filmových archívů a ošetření autorských práv na jejich užití ve školách, včetně jasných pravidel a instrukcí v oblasti poplatků a autorského práva.

9/ Doporučujeme zvážit podporu vzdělávacích komunitních programů pro dospělé, zaměřených na rozmanité skupiny, seniory, migranty a etnika, například formou překladů titulků.

10/ EC by měla sponzorovat společně s filmovým průmyslem Evropskou banku online zdrojů a materiálů vycházejících z příkladů dobré praxe.

11/ Členské státy by měly zahrnout mediální výchovu (s významným podílem výchovy filmové) do programů vzdělávání učitelů.

12/ EC by měla zajistit poradenství v oblasti dalšího vzdělávání profesionálů v celé EU.

13/ EC by měla prozkoumat modely spolupráce akreditovaného dalšího vzdělávání a tréninku ve spolupráci s programem Media Mundus.

14/ EC by měla podporovat výzkum v oblasti finančních zdrojů pro filmovou a mediální výchovu pro zajištění minimální provize, modelů kofinancování a strategií pro efektivní řízení finančních zdrojů.

Instituce v oblasti filmové/audiovizuální výchovy 2015

ORGANIZACE/ORGANISATION	JMÉNO/NAME	PROJEKT/PROJECT
Animánie, z.s.	Karolína Kálaziová Veronika Nádeníčková	- -
Asociace českých filmových klubů, z.s.	Radana Korená	Film a škola
Člověk v tísni, o.p.s.	Karel Strachota Helena Kotenová	Jeden svět na školách Jeden svět na školách
Doc Air, z.s.	Diana Tabakov Niina Numankadič	My Street Films Doc Alliance Academy
Fakulta sociálních věd UK	Jan Jiráček	-
FAMU	Rudolf Adler Jan Bernard	KDT CAS
JSAF, z.s.	Šimon Bauer Lenka Jirků	Centrum dokumentárního filmu Centrum dokumentárního filmu
Katedra divadelních, filmových a mediálních studií UP	Jakub Korda	-
Katedra filmových studií FF UK	Kateřina Svatoňová	-
Kancelář Kreativní Evropa - MEDIA	Pavčina Kalandrová	Publikace FAV
Národní filmový archiv	Tereza Czesany Dvořáková Jiří Forejt Pavel Bednařík	Program otevřeného filmového vzdělávání filmvychova.cz
Národní ústav pro vzdělávání	Markéta Pastorová	RVP
Pedagogická fakulta UK	Petr Koura Barbora Holubová	- -
Pro AERO	Linda Arbanová Mirek Velš	Aeroškola Aertěk
Provoz Hlubina	Jakub Felcman Lada Žabenská	Cineport Ostrava Cineport Ostrava
Státní fond kinematografie	Kateřina Vojkůvková Marek Loskot	- -
Ultrafun	Zuzana Bukovinská Pavla Šnajdarová	- -
Ústav pro studium totalitních režimů	Jaroslav Pinkas	Dějepis pro 21. století
Téma dne, o.s.	Jan Kurka Linda Novotná	mediální výchova - kurzy/media literacy - courses mediální výchova - kurzy/media literacy - courses

FUNKCE/POSITION	TELEFON/ TELEPHONE	E-MAIL
koordinátorka workshopů/workshop coordinator mezinárodní vztahy/international relations	+420 724 102 012 +420 777 879 671	kalaziova@animanie.cz nadenickova@animanie.cz
předsedkyně AČFK/chair of AČFK	+420 724 335 937	radana.korena@acfk.cz
ředitel/manager vedoucí kanceláře/office manager	+420 226 200 429 +420 777 787 930	karel.strachota@jedensvet.cz helena.kotenova@jsns.cz
koordinátorka projektu/project manager koordinátorka projektu/project manager	+420 604 214 295 +420 606 613 058	tabakov@dafilms.com nina@dafilms.com
profesor mediálních studií/media studies professor	+420 724 831 982	jan.jirak@fsv.cuni.cz
profesor/professor profesor/professor	+420 723 489 697 -	rudolf.adler@famucy.cz jan.bernard@famucy.cz
manažer projektu/project manager koordinátorka provozu/coordinator	+420 774 101 658 +420 774 101 686	simon@c-d-f.cz cdf@c-d-f.cz
vedoucí katedry/head of department	+420 731 476 294	korda.jakub@gmail.com
vedoucí katedry/head of department	+420 606 447 053	katerinasvatonova@gmail.com
ředitelka KKE - MEDIA / director of CED CZ MEDIA	+420 606 622 201	pavlina.kalandrova@kreativnievropa.cz
řed. sekce neaudioviz. sbírek NFA/Sec. Manager for Non-audiovisual Coll. koordinátor FV NFA/film literacy coordinator šéfredaktor, metodik FV/editor-in-chief, film literacy meth. specialist	+420 778 522 717 +420 778 522 719 +420 605 844 090	tereza.dvorakova@nfa.cz jiri.forejt@nfa.cz pavel.bednarik@nfa.cz
vedoucí oddělení/head of department	+420 737 513 537	marketa.pastorova@nuv.cz
asistent/teaching assistant doktorandka/PhD student	+420 777 068 875 +420 777 009 231	koura.petr@seznam.cz barbora.holubova@pedf.cuni.cz
vedoucí/manager produkce, koordinátor/production, coordinator	+420 604 401 943 +420 774 568 015	info@aeroskola.cz mirek.vels@kinoaero.cz
manažer projektu/project manager koordinátorka/coordinator	+420 608 661 682 +420 775 966 231	felcman@volny.cz lada@filmfestivalostrava.com
tajemnice/Board secretary vedoucí výzkumu/Head of research	+420 725 818 467 +420 608 821 863	katerina.vojkuvkova@fondkinematografie.cz marek.loskot@fondkinematografie.cz
koordinátorka aktivit/coordinator koordinátorka aktivit/coordinator	+420 732 523 662 +420 604 944 923	zuzana.bukovinska@seznam.cz pavla.snajdarova@gmail.com
historik, koordinátor/historian, coordinator	+420 725 108 537	jaroslav.pinkas@ustrcr.cz
projektový manažer/project manager koordinátorka projektu/project manager	+420 777 828 548 +420 608 866 523	kurka@temadne.cz novotna@temadne.cz